

הנחיות היועץ המשפטי לממשלה	משפט מינהלי ממשלה - אתיקה
תאריך: ו' שבט תש"ע, 21 ינואר 2010 מספר הנחיה: 1.1710	נסיעות רבנים ראשיים לחוץ לארץ במימון גורם שאינו ממשלתי

נסיעות רבנים ראשיים לחוץ לארץ במימון גורם שאינו ממשלתי

כללי

הנחייה זו עוסקת בהסדרת נסיעות לחו"ל של הרבנים הראשיים לישראל במימון גורם שאינו ממשלתי (מימון זר).

הרבנים הראשיים לישראל נבחרים לתפקידיהם על פי חוק הרבנות הראשית, התש"ס-1980. בצד התפקידים הסטוטוריים שנקבעו לרבנים הראשיים בדיון, הם מוזמנים לעיתים תכופות לאירועים שונים בחוץ לארץ (כנסים בין-דתיים, הכתרות רבנים, ביקורים בקהילות יהודיות ועוד).

נסיעות של הרבנים הראשיים במימון זר עלולות לעורר שאלות ומצבים בעייתיים אשר אותם נועדה הנחייה זו להסדיר. להמחשת הדברים יובאו מספר דוגמאות: הרבנים הראשיים מוזמנים לביקור בקהילה בחוץ לארץ ובמהלך ביקורם הם מתבקשים להשתתף בערב הוקרה לתורמים לקהילה/ להשתתף ב"דינרים" שכוללים הליך גיוס תרומות/לתת חסותם לאירוע פרטי/מסחרי/ציבורי בקהילה; הגורם המממן מזמין לרבנים הראשיים טיסה במחלקה ראשונה/ טיסה במטוס פרטי, או זוקף את נקודות הטיסה הנצברות מהביקור לרשותם; הגורם המממן מזמין את הרבנים הראשיים לשהות של מספר ימים מעבר לשהייה הנדרשת למטרת הנסיעה; הגורם המממן הוא אדם פרטי או גוף מסחרי; הגורם המממן מעוניין בהכרעתם של הרבנים הראשיים במחלוקת שהוא צד בה, ועוד כיוצא באלה.

ביום 30.8.09 התקבלה בממשלה החלטה מס' 728 בדבר אישור נסיעות הרבנים הראשיים לישראל לחו"ל. ההחלטה קובעת כי נסיעות לחו"ל של הרבנים הראשיים לישראל במימון המדינה, יאושרו מראש על-ידי השר לשירותי דת, ואילו נסיעות כאמור שלא במימון המדינה, יאושרו מראש על-ידי השר לשירותי דת, בהתאם לכללים שייקבעו ולאחר קבלת חוות-דעת היועצת המשפטית למשרד ראש הממשלה, בתיאום עם היועץ המשפטי לרבנות הראשית.

נושא נסיעות הרבנים הראשיים לחוץ לארץ במימון זר והיבטיו השונים, אינו מוסדר במפורש בדיון. עם זאת, קיימות הוראות שונות הרלבנטיות לנושא:

א. כללי אתיקה

על הרבנים הראשיים חלים כללי האתיקה של הדיינים, התשס"ח-2008.¹ כללים אלה קובעים הסדרים במגוון סוגיות, ובכללן: קבלת מתנות וטובות הנאה לפי חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979, ואיסור מעורבות בפעילות פוליטית ומפלגתית ובגיוס כספים.

¹ סעיף 4 לחוק הדיינים, התשט"ו-1955, קובע כי כל רב ראשי יכהן כדיון.

ב. הוראות בנושא גיוס תרומות ומתן חסויות

נושא גיוס תרומות מוסדר בחוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט-1959, ובפרק 42.8 לתקשי"ר, וכן בהנחיה מס' 1.1700 להנחיות של היועץ המשפטי לממשלה, העוסקת בסוגיה של גיוס תרומות וכן במתן חסויות. כמו כן, בסעיף 19 לכללי האתיקה לדיינים נקבע כי דיין לא יהא מעורב בפעילות של איסוף כספים.

ג. הוראות בדבר איסור קבלת טובות הנאה ומתנות

הסוגיה של קבלת טובות הנאה ומתנות על ידי עובדי ציבור מוסדרת, ככלל, בחוק המתנות ובתקנות שהותקנו מכוחו, החלים גם על הרבנים הראשיים.

ד. הוראות בדבר קבלת הזמנות וכרטיסים למופעים ואירועים

הנחיית היועץ המשפטי לממשלה מספר 1.1709 בדבר קבלת הזמנות וכרטיסים למופעים ואירועים עוסקת בשאלה, באילו נסיבות מותר לנבחר ציבור ולעובד מדינה לקבל הזמנות או כרטיסים לאירועים, שגלומה בהם טובת הנאה, שאליהם הוא הוזמן באשר הוא עובד הציבור.

הנחיות לעניין אישור נסיעות הרבנים הראשיים לחו"ל במימון שאינו ממשלתי

א. מקום שבו נדרשים הרבנים הראשיים לנסוע לחו"ל לצורך הפעלת סמכות שניתנה להם בדין, הנסיעה תמומן על-ידי המדינה, ואין לאשר נסיעתם לחו"ל למטרה זו במימון גורם שאינו ממשלתי.

ב. מימון נסיעה של הרבנים הראשיים על ידי גורם שאינו ממשלתי תאושר רק כאשר הגורם המממן הינו גוף הפועל ללא מטרות רווח, שאינו שנוי במחלוקת ציבורית, ושאינו בעל זיקה פוליטית/ כלכלית/ אישית לרבנים הראשיים או למי ממקורביהם. כמו כן, תיבחן השאלה, האם אין חשש לניגוד עניינים במימון הנסיעה על ידי גוף כאמור.

ג. חל איסור מימון נסיעה על ידי צד מעוניין או צד למחלוקת, הטעונה הכרעה על-ידי הרב הראשי, גם אם הנסיעה בה מדובר אינה קשורה לעניין שבמחלוקת.

ד. הנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 1.1700 בדבר מתן חסויות וגיוס תרומות בידי עובד ציבור, חלה על הרבנים הראשיים. לפיכך, בטרם יאשרו הרבנים הראשיים מתן חסות לגורמים חיצוניים, על מנהלי הלשכות של הרבנים הראשיים להביא לידיעת היועץ המשפטי את פרטי הנסיעה לצורך מתן חוות דעת. היועץ המשפטי יערוך בדיקה של הבקשה למול התנאים המפורטים בהנחיה, וייענה לבקשת החסות רק במקרים המתאימים. בהתאם לאמור בהנחיה, על הרבנים הראשיים לנהוג בזהירות ובהקפדה מיוחדת כאשר הם נאותים להשתתף באירועים שבמהותם נועדו לעידוד גיוס תרומות, כגון דינרים בקהילות בחו"ל, בחנוכות בתי כנסת או בהכנסות ספר תורה שנתרמו על ידי תורמים.

ה. חל איסור על קידום אינטרס פוליטי/עסקי/אישי על-ידי הרבנים הראשיים בנסיעותיהם, לרבות האינטרסים של הגוף המממן את נסיעתם.²

ו. ככלל, מימון הוצאות הנסיעה יחול רק על ימי הכנס או האירוע ולא מעבר להם, למעט זמן סביר הנדרש להגעה לפני האירוע או לעזיבתו. כל מימון מעבר לימי הכנס או האירוע עלול להוות מתנה אסורה, על פי סעיף 2 לחוק המתנות. סעיף 20 בכללי האתיקה לדיינים אוסר על דיין להפיק טובת הנאה ממעמדו כדיין – בין אם טובת הנאה חומרית ובין אם אחרת – במישרין או בעקיפין.

ז. נקודות אשר נצברות לזכות הרבנים הראשיים כתוצאה מנסיעותיהם, במימון גורם שאינו ממשלתי, דינן כדין מתנה אסורה על פי סעיף 2 לחוק המתנות.

הוראות ספציפיות ביחס לעובדי המדינה נקבעו בתקש"יר ובתכ"ס. בכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים נקבע בסעיף 6(3)(א): "שר לא יקבל שכר או טובת הנאה, זולת שכרו שמשלמת לו המדינה".

על הרבנים הראשיים, בדומה לשרים, לחברי הכנסת ולעובדי המדינה, מוטלת חובה להצהיר בפני חשב משרד ראש הממשלה על קבלת הנקודות הנצברות במהלך נסיעותיהם במימון גורם שאינו ממשלתי ולהעבירן לאוצר המדינה.

ח. ככלל, הרבנים הראשיים יטוּסו בטיסות מסחריות. ההסתייעות בטיסות פרטיות תהיה במקרים חריגים, במימון הגורם המזמין בלבד, ורק אם הנסיבות מחייבות זאת על מנת שלא לסכל באופן משמעותי את מטרת הנסיעה.

ט. הרבנים הראשיים יטוּסו במחלקת עסקים. טיסה במחלקה ראשונה עלולה להוות מתנה אסורה על פי סעיף 2 לחוק המתנות. תנאי הטיסה במימון זר אמורים להיות זהים לתנאי הטיסה במימון המדינה, הנהוגים ביחס לשרים. בעקבות החלטת ממשלה מס' 221 מיום 12 במאי 2009 בדבר צמצום הוצאות נסיעה לחו"ל במגזר הציבורי, פורסמה הוראה של החשב הכללי מס' 42440-2009 מיום 4.8.09, שמכוחה מממנת המדינה את טיסות השרים במחלקת עסקים.

² ראו: הנחיה מספר 1.1700, הקובעת כי על עובד ציבור להימנע מלהשתמש במעמדו הממלכתי לקידום אינטרסים עסקיים של גופים המבקשים חסות, וכן סעיף 17 לכללי האתיקה לדיינים הקובע איסור על דיין להיות מעורב בפעילות פוליטית או מפלגתית.